

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Aposteldagen/6. søndag i treenighetstiden – 30. juni 2013

Prekentekest: Markus 3, 13-19

Lesetekst: Jes 66,18-19

Lesetekst II: Apg 9,1-19

Bønn og tjeneste henger sammen

Eksegetisk bakgrunnsmateriale

Kontekst

Vi er fortsatt i den innledende fasen av Jesu tjeneste, slik den beskrives hos Markus. Allerede i 1,16-20 leser vi om at Jesus kaller de første disiplene, fiskerne og brødrepærene Simon (Peter), og Andreas, og Jakob og Johannes. I versene like før vår tekst leser vi at store folkemengder begynner å samle seg rundt Jesus nede ved Galileasjøen, fordi mange har fått høre om hans helbredelser og makt til å drive ut onde ånder. Like etter vår tekst (som utspiller seg oppe på fjellet), er Jesus nede ved sjøen igjen, og igjen strømmer folk sammen, og Jesus fortsetter sin gjerning. Vår fortelling blir et avbrekk fra denne travelheten og dramatikken, men samtidig en stor og viktig hendelse, der de 12 apostlene pekes ut.

Parallelltekster

Vanligvis er Markus mer kortfattet og rett på sak enn Matteus (10,1-4), her er det motsatt. Dessuten endrer Matteus litt på rekkefølgen. I Markus nevnes de tre mest sentrale apostlene (Peter, Johannes og Jakob) først, Peters bror Andreas nevnes etter disse, mens Matteus gjør et større poeng ut av at Andreas og Peter er brødre, og nevner disse først. Ellers er det av interesse at Matteus forteller om utsendelsen av de tolv like etter oppramsingen. Markus forteller ikke om utsendelsen før i kapittel 6.

Lukas (6,12-16) skiller seg fra både Markus og Matteus ved å poengtere at Jesus drog opp i fjellet for å be hele natten, før han kalte til seg disiplene, valgte ut de tolv, og kalte dem apostler. Hos Markus kan man være i tvil om hvorvidt det kun er de tolv Jesus kaller opp til fjellet, for så å utpeke dem til apostler. Hos Lukas er det ingen tvil om at de som kalles opp på fjellet, er en større gruppe disipler, og at Jesus deretter plukker ut de tolv blant dem. Hos Lukas er navnet Taddeus byttet ut med Judas, Jakobs sønn. Dette er antageligvis samme person. Lukas gjør ellers som Markus, og forteller i fortsettelsen om at Jesus gikk ned fra fjellet og fortsatte sin gjerning, og venter med utsendelsesfortellingen til kapittel 9.

Refleksjoner til prekenmanuset

Når jeg forbereder en preken, har jeg sju sjekkpunkter som jeg alltid ønsker å kunne sette «ja» på når prekenmanuset er ferdig:

1. Er prekenen bibelsk fundert? Det vil si at den er utledet av prekenteeksten og den helhetlige bibelske fortellingen og teologien.
2. Er prekenen Kristus- og treenighets-sentrert? Det vil si at den peker tydelig på personen Jesus, og i utvidet forstand på treenigheten.
3. Er prekenen mottager-orientert? Det vil si at predikanten har tenkt igjennom hvem tilhørerne er, og prøver å se for seg hvordan teksten og prekenen vil lande hos dem.
4. Er prekenen engasjerende for predikanten? Det vil si at dette budskapet betyr noe for meg selv, at det vil merkes av mottagerne at dette er viktig for predikanten.
5. Har jeg med et poeng som er personlig for meg? Det å våge å være personlig minst en gang i løpet av prekenen, bygger en bro av troverdighet mellom predikant og tilhørere.
6. Er prekenen tydelig strukturert? Det vil si at den har en progresjon og en retning som gjør det enkelt for tilhørerne å følge predikantens tankegang.
7. Er prekenen utfordrende? Det bør være minst en konkret utfordring til predikant og tilhørere, gjerne på slutten.

Til punkt 1 og 2: Det er en rekke poenger som kan hentes ut av denne teksten, og som kan knyttes til det helhetlige bibelske vitnesbyrdet og til personen Jesus. Noen eksempler:

- Jesus går opp i fjellet. Fjellet har stor betydning i mange bibelske beretninger, som et sted der Gud på en spesiell måte åpenbarer seg. Beretningene om de ti bud på Sinai (2 Mos 20) samt Elia på Karmel (1 Kong 18) er gode eksempler fra GT, Bergprekenen (Mt 5-7) og åpenbaringen av Jesu herlighet (Mt 17) er eksempler fra NT.
- Parallell-teksten hos Lukas forteller at Jesus brukte hele natten der oppe på fjellet til å be før han valgte ut sine apostler. Dette gir en åpenbar mulighet for å poengtere at vi bør være sammen med Gud i bønn foran store avgjørelser.
- At Jesus peker ut tolv er en klar parallell til de tolv Israels stammer. Sammen med de mange andre tydelige eksemplene på den kristne tros jødiske røtter som vi finner gjennom hele Bibelen, er dette et poeng som mange tilhørere ikke vil ha tenkt på før, og som derfor er hensiktsmessig å trekke frem i denne prekenen.
- Et sentralt poeng i denne teksten, er Markus sin understrekning av at det å være en apostel handler om både å være sammen med Jesus, og å være sendt av ham. Sendelsesmotivet er meget tydelig i denne teksten, og gir god anledning til en sterkt misjonær vinkling på prekenen.

- Det dobbelte apostelmandatet til både å forkynne og å drive ut demoner er et krevende poeng med tanke på hvordan vi skal forholde oss til demonutdrivelse. Det er likevel viktige momenter å hente her, til tanken om at evangeliet innebærer seier over Satan og ondskapen, og dessuten kan det relateres til den tydelige sammenhengen mellom verbal forkynnelse og diakoni, altså evangeliet i handling.
- Det var en merkelig gruppe menn Jesus valgte som sine apostler. Fire av dem var fiskere, en var en forhatt skatteinnkrever (Matteus), en var medlem i en radikal og voldelig gruppering (Simon Kananeos). Seks av dem vet vi så å si ingenting om. Alle var lekfolk. Det var ingen predikanter eller eksperter i skriftene blant dem.

Til punkt 3: Det kan være en mulighet som en del av prekenforberedelsen å sende teksten på mail til noen man vet vil komme til gudstjenesten/møtet der prekenen skal holdes, med spørsmål om hvilke tanker de får i møte med teksten, eller hvilke spørsmål de får. Eller ta en telefonsamtale eller en kaffekopp og samtale om teksten.

Til punkt 4 og 5: Det er selvsagt veldig individuelt hvordan man arbeider med disse utfordringene. Men det kan være nyttig for mange å begynne med å arbeide med teksten på det helt personlige planet, gjennom å lese den mange ganger, gjennom bønn, gjennom en meditasjon der man ser for seg at man er til stede som en deltager der på fjellet, en som står og lurere på om man blir plukket ut blant de tolv. Eller gjennom å bruke teksten som et speil: Hva sier denne fortellingen til mitt liv? Til min hverdag, til min livshistorie? Gjennom et slikt arbeid vil man både kunne få ideer til et personlig poeng i prekenen, og bli tydelig engasjert når man preker.

Til punkt 6: Det kan være nyttig å begynne skrivingen av prekenen med å lage en disposisjon, der man hele tiden er bevisst på hvor man ønsker å ende opp, og hvordan man kommer dit.

Til punkt 7: Det burde være nok av konkrete utfordringer å hente i denne teksten.

- Jesu forbilde i å bruke tid i bønn før viktige avgjørelser (selv om man må vise til parallell-teksten hos Lukas for å fremholde dette).
- Kombinasjonen mellom det å være sammen med Jesus og det å være sendt av ham.
- Den brokete og tilsynelatende lite kvalifiserte gjengen som Jesus plukket ut, kan knytte an til utfordringer både om hvordan vi tenker om oss selv og hva Jesus kan bruke oss til, og dessuten hvordan vi tenker om hverandre og om andre, i forhold til hva Jesus kan bruke dem til.

Günther Theiss

Misjons- og ungdomsrådgiver, Stavanger bispedømme

gat@kirken.no